

a jinou právní ochranu – tedy oblast vztahů, v nichž veřejná moc musí vystupovat aktivně na ochranu porušených práv a svobod.

Řekli jsme tam, že mezi politická práva náleží **právo účasti na správě veřejných věcí** (přímým rozhodováním, v podobě práva volit a být volen a rovným přístupem k veřejným funkcím), dále **právo petiční, shromažďovací, sdružovací, právo na odpor, právo azylu a svoboda projevu a informací**.

Nesmírně důležitým politickým právem je **svoboda projevu**: každý člověk je oprávněn veřejně hlásat své názory (i když jsou kritické vůči vládě nebo jiným státním orgánům). S touto svobodou je příbuzná **svoboda tisku** a **svoboda vyhledávat, přijímat a šířit informace**.

Ve svobodném **získávání a šíření informací také spočívá nejdůležitější úloha médií**. (Kromě této úlohy plní samozřejmě řadu dalších funkcí – přinášejí lidem například poučení nebo zábavu.) Zprostředkovávají lidem poznání faktů a událostí, které potřebují pro rozhodování o svém životě. V oblasti politiky je tento úkol médií obzvláště významný; ne nadarmo se o nich mluví jako o „hlídacích psech demokracie“ nebo „čtvrté moci ve státě“ (tj. vedle legislativy, exekutivy a justice). Mají lidem poskytovat **pravdivé, nezávislé a vyvážené informace** o činnosti státních orgánů, politických stran i jednotlivých politiků, úředníků státní správy a samosprávy.

Je-li dostatečně informovanými občany, můžeme se skutečně odpovědně rozhodovat o záležitostech veřejného významu. Svoboda a nezávislost médií je jednou ze základních podmínek existence svobodné, demokratické společnosti.

Jak se bránit před zneužitím informací – informační svoboda a její meze

Listina stanoví, že **každý má právo vyjadřovat své názory** slovem písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i **svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace** bez ohledu na hranice státu. A také, že **cenzura je nepřípustná**. Ale myšlil by se ten, kdo by si myslel, že tato svoboda nemá žádné hranice. (Vzpomeňte si v této souvislosti na to, co jsme říkali o hranicích svobody obecně.) Jednu z konfliktních oblastí tvoří **ochrana osobnosti** před neoprávněnými zásahy do jejích práv. Je-li dotčena vaše občanská čest, lidská důstojnost, jméno nebo například použit určitý projev vaší osobnosti (písemný projev, fotografie, záznam hlasu apod.) bez vašeho souhlasu, **můžete se obrátit na soud a žádat o svou ochranu**. Soud pak nařídí tomu, kdo zasahuje do vašich práv, aby od toho upustil, odstranil následky svého jednání nebo aby vám poskytl patřičné zadostiučinění (například veřejnou omluvu nebo finanční náhradu). Zvláště závažné případy **újm na právech a svobodách jednotlivců, menšin nebo celé společnosti**, způsobené šířením nepravdivých, urážlivých, štvavých a jinak nebezpečných informací, jsou trestné. Můžete tak třeba podat trestní oznámení (policii, státnímu zastupitelství) pro spáchání trestného činu **pomluvy** nebo **hanobení národa, rasy a přesvědčení** či **podněcování k národnostní a rasové nenávisti**.

Kontrolní otázky:

1. Která znáte základní politická práva?
2. Proč je pro existenci demokracie důležitá svoboda projevu a informací?
3. Jakou roli plní média v oblasti veřejné kontroly politiky?
4. Proč má svoboda informací určité zákonné meze?